

Vergadering

DER

Nederlandsche Tandmeesters-Vereeniging, op Zaterdag 13 Juni 1908.

De Voorzitter opent ten 8½ ure de vergadering en zegt, dat hij collega Grafdijk weer opnieuw als lid begroet. Hij noodigt daarop den Secretaris uit, de notulen der op 29 Februari jl. gehouden vergadering voor te lezen, welke worden goedgekeurd.

Aan de orde is thans de behandeling der ingekomen stukken.

Ingekomen is:

1°. een schrijven van den heer Mensing, Den Haag, waarin hij bedankt voor het lidmaatschap;

2°. een schrijven van den Secretaris van het Congrès international d'électrologie et de radiologie médicale.

De Voorzitter vraagt de meening van de aanwezigen hierover in hoeverre men daaraan wenscht deel te nemen. In de bestuursvergadering is de opmerking gemaakt, dat er, behoudens enkele leden, weinigen zullen zijn, die in dit Congres belangstelling zullen toonen, daar het meer speciaal het medische vak betreft en niet zoozeer de tandheelkunde.

De heer Greeter gelooft, dat men hier met een voor de tandheelkunde zeer interessante wetenschap te doen heeft, namelijk de electrotherapie en de electrodynamiek. Hij vraagt of er, zonder dat men verplicht is, zich als lid

te laten inschrijven, voor introducés gelegenheid bestaat, om de tentoongestelde instrumenten te bezichtigen. Het komt hem voor, dat het gewenscht is, blijk te geven van de belangstelling der vereeniging in deze moderne richting. Stelt voor, den Secretaris namens en voor rekening van de vereeniging naar dat Congres af te vaardigen.

De heer Bruske is het volkomen met den vorigen spreker eens.

De Secretaris meent, dat het wenschelijk is, dat de vereeniging daar vertegenwoordigd wordt, omdat de tandartsen in veel gevallen door de medici niet erkend worden en wanneer een dergelijk officiëel schrijven van zulke groote medici wordt toegezonden, men daarop moet reageeren.

De Voorzitter is het met spreker eens, dat dit schrijven niet gewoon voor kennisgeving moet worden aangenomen. Het is tevens wenschelijk ook nog een anderen collega aan den Secretaris toe te voegen, teneinde een verslag te kunnen uitbrengen. Het lidmaatschap bedraagt 25 Francs.

De heer Son vraagt, of het de bedoeling is, dat de Secretaris namens de vereeniging gaat.

De Secretaris zegt, dat het schrijven is gericht aan den Secretaris der N. T. V., zoodat dus z. i. de vereeniging bedoeld is. Hij zal zich daarover zekerheid verschaffen, door met den Secretaris van het Congres te correspondeeren.

De heer Greetter meent, dat het schrijven eenvoudig een mededeeling is, dat het Congres zal plaats hebben en een uitnoodiging, om daaraan persoonlijk deel te nemen.

Na nog eenige discussie, waarbij de Secretaris, de heer Duyvensz, als officiëel vertegenwoordiger op het Congres benoemd wordt, wordt de beraadslaging over dit onderwerp gesloten.

3°. De Secretaris deelt mede, dat door de vereeniging aan den nieuwbenoemden minister een schrijven gericht is betreffende de reorganisatie van het tandheelkundig onderwijs. Eveneens door andere vereenigen is zulks geschied.

Aan de orde is het derde punt van de agenda.

Mededeelingen der afgevaardigden voor het te houden tandheelkundig Congres. Als rapporteur treedt op de heer *Greeter*.

De heer *Greeter* wist niet, dat hij vanavond als rapporteur zou moeten fungeeren, want er staat op de agenda iets anders dan wat de Voorzitter meende te zullen hooren. Het waren slechts enkele mededeelingen, die te doen zijn. In de eerste plaats is er op de vergadering van afgevaardigden besloten, dat er een waarborgsom van *f* 100.— zou moeten worden gestort voor het slagen van het Congres. Door de Tandartsen-vereeniging en het Tandheelkundig Genootschap is reeds goedgevonden, om het bedrag te storten, zoodat de N. T. V. alleen nog overblijft. Er zal slechts een voorloopige aanvraag om het geld worden gedaan omdat de Commissie slechts tijdelijk is voor de voorbereidende werkzaamheden.

De heer *de Cock Rouaan* vraagt op welke breede grondslagen dat Congres zal worden ingericht. In de Comm. van Bijstand heeft een der leden er op aangedrongen, om er een maatschappij van te maken, maar hierop werd geantwoord, dat het slechts een bijeenkomst van de verschillende vereenigingen moet zijn, en zoo komt het spreker ook voor. Hij heeft geen bezwaar tegen het verleenen van van *f* 100.—.

De heer *Soon* gelooft, dat de heer *de Cock Rouaan* de zaak te donker inziet. Dit Congres wordt gehouden bij wijze van proef.

De *Secretaris* zegt, dat het in de bedoeling van de Commissie ligt, om alle bevoegde tandartsen in Nederland aan dat Congres te doen deelnemen, en dat degenen, die het Congres zullen bijwonen, hun aandeel in de congreskosten zullen moeten betalen. Maar het zou kunnen zijn, dat de uitgaven de inkomsten zouden overtreffen. Daarvoor is een waarborgsom noodig. Waarschijnlijk zal deze som weer in de kas der vereeniging gerestitueerd worden.

De heer de Cock Rouaan herhaalt, dat hij het woord „Congres” niet geschikt gekozen acht.

De Voorzitter meent, dat over het onderwerp voldoende gesproken is en adviseert, om de f 100.— toe te staan, welk voorstel met algemeene stemmen wordt aangenomen.

Aan de orde is punt 4 van de agenda.

Verslag van de Commissie voor de handhaving der belangen, rechten en plichten van den Tandheekkundigen Stand.

De Voorzitter zegt, dat de Commissie de opdracht gekregen heeft, zich met de bestuursleden van andere vereenigingen in verbinding te stellen, ten einde te weten te komen, hoe zij er over denken, om aan den Minister een adres in te zenden, naar aanleiding van de voorstellen tot wetswijziging. De meeningen van de bestuursleden waren ongeveer alle, behoudens een enkele uitzondering, dat zij het overlaten aan de officieel ingestelde Commissie. De heer de Cock heeft met de verschillende bestuursleden de correspondentie gevoerd.

De heer de Cock Rouaan zegt, dat, terwijl nu de N. T. V. bezig is de tandtechnikers te bestrijden, hij nu verneemt van de andere vereenigingen, dat zij meer de artsen willen tegengaan. De collega's zijn het er echter allen over eens, dat in de steden door de diverse tandartsen klinieken moeten worden opgericht, als zijnde dit het beste middel, om de technikers te bestrijden.

De Voorzitter zegt, dat de bestuursleden van de andere vereenigingen van meening zijn, dat op de bestrijding van de artsen meer de klemtoon moet worden gelegd en de bestrijding van de technikers meer van ondergeschikt belang is. Spreker heeft ook in een schrijven, toegevoegd aan het rapport, zijn meening kenbaar gemaakt, dat het z.i. zeer bezwaarlijk zal gaan, om de artsen te bestrijden. Het komt spreker voor, dat het „stoffelijk” nadeel, dat de artsen den bevoegden tandartsen aandoen, van minder belang is, dan het „moreele” nadeel: de opinie van het

grootte publiek. Er is in Utrecht o.a. een man, die zelfs nog niet eens techniker mag worden genoemd. Hij was vroeger gewoon horlogemaker en daarna bij Tolen. Vervolgens is hij 9 maanden bij dokter de Waard geweest. Deze man — zijn naam is dr. Timmer — heeft zich zelfstandig als tandarts gevestigd. Het oordeel van het publiek over hem is zelfs gunstig, wat de rekening betreft. Hij berekent f 2.— per tand. Daaruit ziet men, dat het moreele nadeel erger is dan het stoffelijke en het spijt spreker daarom, dat men nu de artsen meer dan de technikers wil gaan bestrijden. Bovendien, indien de artsen bestreden worden, zal men toch nul op het request krijgen, de Minister zal zich wenden tot een groot lichaam als de Mij. voor Geneeskunde en deze zal natuurlijk adviseeren, om er niet op in te gaan.

De heer Bruske zegt, dat de zaak van twee kanten bekeken moet worden. In de eerste plaats tegenover de technikers is men in zijn recht. Deze hebben niet de wettelijke bevoegdheid, om de tandheelkunde uit te oefenen. Tegenover de artsen is het alleen een kwestie van onderwijsregeling. Indien deze regeling tot stand zou komen, zou zij dan van terugwerkende kracht zijn?

De heer ter Kuile-Lemker maakt de opmerking, dat de conclusie van den heer de Cock Rouaan wel wat al te pessimistisch is. Ieder bestuur heeft natuurlijk een eigen opinie, zoodat de gedachtenwisseling voortgezet moet worden, om tot overeenstemming te geraken.

De heer Greeter stelt voor, om op de eerstvolgende Commissievergadering alle heeren, die door den heer de Cock aangeschreven zijn, uit te noodigen. Een dergelijk verschil van opinie kan alleen door een bespreking worden opgelost.

De Voorzitter zegt, dat hij de zaak voor een deel eigenlijk heeft uitgevoerd met collega Hamer. Deze meende aanvankelijk, dat ook alles kon worden opgelost door eene vergadering der besturen der diverse vereenigingen. De

heer H a m e r heeft het rapport met sprekers begeleidend schrijven opgezonden naar dokter v a n d e r H o e v e n in den Haag en deze heeft kennis gegeven, dat hij het niet wenschelijk acht.

De heer d e C o c k R o u a n leest daarop dit, benevens alle andere stukken voor, die bij hem ingekomen zijn.

De V o o r z i t t e r meent, dat het den tandheekkundigen eigenlijk hetzelfde moet zijn, hoe zij aan wetswijziging komen. Hoofdzaak is, ze maar te krijgen. De voorstellen van die Commissie zullen eigenlijk meer betrekking hebben op het tandheekkundig onderwijs, terwijl dit een kwestie is, die geheel buiten het onderwijswezen omgaat. Dit is de bestrijding van het onbevoegd uitoefenen der tandheekkunde. Indien de Commissie dit tegelijkertijd in haar voorstel kon inlasschen, dan kon men zich gerust bij de zaak neerleggen. Maar men is onzeker, hoe de leden der Commissie daarover denken.

De heer G r e e t e r zou deze uitkomst willen voorstellen. Men moet afwachten, tot het verslag van de Commissie gepubliceerd is en zoodra men daaruit ziet, dat de Commissie betreffende de bestrijding van het onbevoegd uitoefenen der tandheekkunde voorstellen heeft gedaan, dan moet dit met een adres ondersteund worden.

Naar aanleiding van een vraag van den heer d e C o c k R o u a n zegt de heer G r e e t e r, dat hij van het Hoofdbestuur der Mij. voor geneeskunde vernomen heeft, dat men nooit van officiële zijde moet verwachten eenigen steun, om de artsen er toe te krijgen een examen af te leggen in de tandheekkunde.

De V o o r z i t t e r heeft dit ook hooren verkondigen. Men moet een afwachtende houding aannemen en zien, wat de resultaten zijn.

Aan de orde is de eerste vraag der agenda:

Hoe behandelt men tanden, in wier wortelkanaal een pulpanaald is afgebroken? Ingeleid door den heer D u y v e n s z.

De heer D u y v e n s z zegt, dat wanneer een pulpanaald afgebroken is, het in de eerste plaats er op aan komt, wat voor een naald het is. In de tweede plaats op den geheelen toestand van den tand, waarin de naald afgebroken is. Het verdient aanbeveling, de pulpanaald te steriliseeren. Wanneer bijv. de pulpanaald van goud of platina is, wordt deze door uitgloeien gesteriliseerd. Van de elasticiteit van de naald gaat dan wel veel verloren. Maar gouden of platina-naalden worden ook niet veel gebruikt. De Donaldson-naalden daarentegen wel. Hoe deze door de andere leden gesteriliseerd worden, zal spreker zeer aangenaam zijn, te vernemen.

Spreker gaat als volgt te werk: Hij snijdt het papier van een pakje Donaldson-naalden los, trekt ze dus niet onder het papier vandaan. Daarna steekt hij de zes naalden, zooals ze aanwezig zijn, recht overeind in een kurk. Deze kurk laat hij drijven in absoluut zuivere carbol met de naalden naar beneden. Naarmate de carbol verdampt, gaat de kurk zakken. Wanneer de naalden één uur in de carbol geweest zijn, stopt spreker ze in absoluten alcohol op dezelfde wijze. Daardoor wordt de carbol geneutraliseerd. Als de naalden uit den alcohol worden gehaald, verdampt deze. Spreker legt ze dan in een klein glaasje, waarin canulen zijn, ieder apart. Het geheel gaat in een grooten glazen bak, waarin een klein glazen doosje met formaline, die met vaseline vermengd is, geplaatst is. Dit heeft geen irriterenden invloed op de te behandelen pulpa. Wanneer men nu een levende pulpa gaat extirpeeren, is het aanbevelenswaardig lysol en alcohol te gebruiken, daar de affiniteit van de alcohol tot lysol dan nog grooter is. Wanneer spreker een pulpa moet extirpeeren, gebruikt hij 5 % lysol. Op die wijze heeft hij steeds een zuivere naald in den wortel.

Een onaangenaam geval is het, wanneer men bezig is, te extirpeeren, en de naald breekt af, dat de patiënt pijn krijgt, zijn tand verkleurt, vooral wanneer de kanalen nauw zijn. Het is dus een plicht te trachten, dat de

afgebroken naald zooveel mogelijk wordt verwijderd. Het hangt er van af, hoe hoog of hoe diep de naald afbreekt. Indien men reeds met de pulpanaald door den apex heen-gekomen is, wordt het geval nog gecompliceerder. Wanneer de naald afbreekt in een tand, waarin men bezig was de pulpa te extirpeeren, dan kan men trachten, de pulpa te verwijderen of de naald onschadelijk te maken. De oudste methode, om de naald te verwijderen, is om jodium te appliceeren. De baard van de naald roest dan af. Spreker prefereert op het oogenblik de zwavelzuurmethode.

Een andere methode moet worden toegepast, wanneer de pulpanaald werkelijk den apex geperforeerd heeft. De eenige methode is dan de zwavelzuurmethode. Het kanaal moet dan nog meer verwijd worden. Gelukt het dan niet de naald er uit te krijgen, dan is het eenige middel, den apex af te snijden.

De naald kan ook onschadelijk gemaakt worden. De meest wenschelijke wijze is de caviteit-wanden goed met alcohol uit te wasschen, dan heet te maken en daarna met paraffine vol te smelten. De geheele naald komt dan in de paraffine te liggen, waardoor het gevaar van roesten van en irritatie door de naald uitgesloten is.

Het is spreker in de meeste gevallen gelukt, met succes de zwavelzuurmethode toe te passen. Voldoet deze niet, dan wendt hij paraffine aan, en daarmee is het steeds gelukt.

De heer ter Kuile-Lemker vindt het erg omslachtig, om de naalden in een kurk te steken, en vraagt, of men alleen gladde naalden moet gebruiken.

De Secretaris zegt, dat hij juist over gebarde naalden gesproken heeft.

De heer ter Kuile-Lemker zou er dan voor zijn, om ze gewoon in een lysol-oplossing te laten drijven, inplaats van in carbol.

De Secretaris antwoordt, dat carbol geen irriteerenden invloed op het weefsel heeft, daar door de alcohol de carbol geneutraliseerd wordt.

De heer Greeter meent, dat het geval zeer zelden voorkomt. Spreker gebruikt bijna uitsluitend platina-irridium-naalden welke hij dan even uitgloeit, waardoor ze vanzelf gesteriliseerd zijn. Tegenwoordig zijn die platina-irridium-naalden zeer fijn en mooi taai gemaakt, en voldoen aan alle eischen. In de enkele gevallen, dat hij zulk een naald niet kan gebruiken, neemt hij een Donaldson-naald. Stalen naalden heeft hij altijd gebruikt zonder ze gesteriliseerd te hebben, en heeft daarmee nooit nadeel ondervonden. Voor de extirpatie van een zenuw neemt hij een nieuwe stalen naald, maar gebruikt deze niet, om voor een tweeden keer een zenuw te verwijderen.

Wat het verwijderen van de afgebroken naald betreft, is spreker slechts één geval bekend. Er zijn daarvoor verkrijgbaar zeer fijne instrumenten spiraalvormig en die brengt men in het wortelkanaal. Zij zijn zoo fijn, dat men het uiterste puntje van het wortelkanaal ermede kan bereiken. Een vroegere leerling van spreker, die de caninus behandelde, kon deze maar niet genezen. Hij had de pulpa verwijderd uit de rechter boven-caninus en die tand eenige weken behandeld. Eindelijk heeft spreker den patiënt opgenomen en dacht, dat hij dit heel spoedig zou klaarspelen. Maar ook na de tand eenige maanden behandeld te hebben, zag hij, dat het niet ging, daar het wortelkanaal uitgeboord was. Spreker had toen nog nooit een wortelexcisie bijgewoond, dan dat hij zich daaraan zou wagen. Ten einde raad extraheerde hij de caninus en zag, dat een punt van den extirpator boven den apex uitstak. Dat was de oorzaak van het niet-genezen.

De heer de Cock Rouaan steriliseert ook niet de naalden. Men heeft toch immers te doen met een niet-gedesinfecteerde pulpa! Zoodra men dus met een gedesinfecteerde naald er aan komt, is deze weer dadelijk geïnfecteerd. Spreker heeft voor het uithalen van afgebroken naalden een tangetje. Ook weleens met een oude Donaldson-naald. Verder past hij ook de zwavelzuurmethode toe.

Daarvoor heeft hij een pipetje met een gouden canule. Daarmee kan men heel ver in het wortelkanaal komen.

De heer *K a y s e r* gelooft niet, dat het noodig is, de naalden zoo te steriliseeren, als de heer *D u y v e n s z.* doet. Als spreker de naalden steriliseert, gebruikt hij een cilindrische flesch, waarin paraform, verkrijgbaar bij dokter *E s s e r*. Dit ontwikkelt formaldehyd. Spreker heeft daarin al zijn instrumenten, dus niet alleen zijn naalden.

De heer *D a g e v o s* gebruikt een vulcaniseerketel.

De heer *S o n* gelooft, dat men de naalden nooit met een instrument geheel kan verwijderen.

De heer *B r u s k e* doet de mededeeling, dat inplaats van jodium, dat de tanden verkleurt, er een ander middel is, namelijk gewoon keukenzout. Daardoor gaat de naald kapot. Wanneer de naald losgemaakt is, gebruikt hij een electromagneet. Wanneer men echter direct goede resultaten wil hebben, moet men de zwavelzuurmethode toepassen.

De *S e c r e t a r i s* merkt den heer *G r e e t e r* op, dat hij zooveel moeite doet, om de naald te steriliseeren, omdat het beter is, wanneer de naald is afgebroken, men een gesteriliseerde naald in de tand heeft zitten, in plaats van een niet-gesteriliseerde. Het tangetje van den heer *d e C o c k R o u a a n* is heel mooi, wanneer men een wijd wortelkanaal heeft. Spreker kleurt zijn zwavelzuur nog met methyleenblauw, zoodat het zichtbaar is. De electromagneet van den heer *B r u s k e* is heel mooi, wanneer er geen pulpaweefsel aanwezig is.

De *V o o r z i t t e r* zegt, dat hij met den Directeur van de Nederlandsche Instrumentenfabriek, den heer *D r. v a n H u f f e l*, een proef met een electromagneet genomen heeft, en daarbij beek, dat hoe dunner de naald is, hoe moeilijker het gaat, om haar er uit te krijgen.

Thans is aan de orde de tweede vraag: Hoe behandelt men geperforeerde wortelkanalen? Eveneens ingeleid door den heer *D u y v e n s z.*

De heer *Duyvensz* meent, dat het geval evenmin dikwijls vooromt, als het vorige. Een dergelijk kanaal is heel moeilijk te behandelen. *Morgenstern* onderscheidt drie verschillende wortelperforaties. De anatomische wortelperforatie kan spreker eigenlijk geen wortelperforatie noemen. De physiologische wortelperforatie wordt door een abnormaal gegroeiden tand of wortel veroorzaakt. De traumatische wortelperforatie wanneer bijv. het pulpakanaal tengevolge van een schot door kogeltjes geperforeerd is. Vervolgens de pathologische perforatie. De beste therapie is altijd om te beginnen met de tand te desinfecteeren, aangezien de patiënt gewoonlijk bij den tandarts komt door de pijn, die hij heeft. Het is zeer moeilijk te constateeren, waar de wortel precies geperforeerd is. Heeft men dit gevonden, dan moet men zien of er zich een stifttand in bevindt of niet. Daarna moet de fistel behandeld worden en dan is de eerste plicht om den patiënt van de pijn af te helpen. Bemerkt men, dat granulatie aanwezig is, dan moet deze plek, nadat ze behoorlijk gesteriliseerd is, met carbolzuur getoucheerd worden. Wanneer nu de geperforeerde plaats zoo behandeld is, dat de patiënt geen pijn meer heeft, dan moet de tand gevuld worden. Dit kan gemakkelijk gebeuren, door het stiftje, dat in het kanaal past, te omwoelen met tin. Daarmee sluit men het kanaal af, nadat men de geperforeerde plaats getoucheerd heeft. Vervolgens wordt de tand antiseptisch behandeld met jodoform en met zeer zwak carbolzuur. Hoe zwakker de antiseptica zijn, des te beter. Meestal past men deze methode toe. Het komt er op aan, om de paraffine, waaraan een en ander is toegevoegd, niet door den apex heen te duwen. Men moet eerst heel weinig paraffine inbrengen, zoodat de opening van den tand even gevuld is, dan moet ze met warme lucht het kanaal ingedreven worden. Vervolgens Fletchercement aanwenden. Men moet vooral, wanneer een vulling geapliceerd wordt, geen druk op het wortelkanaal uitoefenen.

Een andere wijze, waarop spreker getracht heeft, het

kanaal op te vullen, is, dat hij er cocaïne op gespoten heeft en een plat instrument tusschen den tand en gingiva (?) inbracht. Hoffmann en Sachs hebben van buiten af de tand geopend en flink verwijd. Zij hebben de omgeving van het geperforeerde plaatsje opengelegd, zoodat zij de geperforeerde plaats goed konden zien. Vervolgens hebben zij van het geperforeerde tandvleesch uit den wortel gevuld, goed gepolijst en uitgespoten en daarna laten dichtgroeien. Spreker heeft deze methode nog nooit toegepast. Door amalgamavulling kan de tand verkleuren en blauw door het tandvleesch schijnen, wat zeer onaangenaam voor den patiënt is.

Wanneer een fistel zich gevormd heeft tengevolge van perforatie, wordt die op dezelfde manier behandeld. De fistel wordt doorgespoten en wanneer hij dan niet geneest, is het werkelijk het eenige middel, om de tand van buiten af te openen en het necrotische been er uit te krabben en de tand op de aangegeven manier verder te vullen. Spreker plaatst meestal, wanneer de stifttand weer geplaatst moet worden, deze niet met cement erop, maar met het schroefje van Bolkers.

De heer Son wenscht den inleider te vragen, hoe hij zijn diagnose stelt, wanneer een patiënt bij hem komt met de klacht, dat de perforatie heeft plaats gehad en bij een meervoudigen wortel. Heeft hij ooit een patiënt aange troffen, die een dergelijke pijnlijke behandeling wil toelaten, om van de tandvleeschzijde uit den wortel te laten behandelen?

De heer Duyvensz antwoordt den heer Son hierop, dat wanneer een patiënt bij hem komt, het niet gemakkelijk is, zijn diagnose te stellen bij een geperforeerd wortelkanaal, wanneer een ander hem eerst behandeld heeft. Maar indien spreker den patiënt zelf behandeld heeft en de wortel geperforeerd is, wacht hij geen oogenblik langer om de tand open te maken, indien hij reeds beproefd heeft de tand op een andere wijze te genezen. Wat het tusschen-schuiven van een vlak instrument tusschen de gingiva in

betreft, heeft spreker dat zelf nooit geprobeerd, maar P u s o heeft het op die manier beproefd. Het lijkt spreker zelf onmogelijk en gevaarlijk toe. Wanneer de bodem van den molaar geperforeerd is, behandelde men natuurlijk den wortel gewoon. Daarna neemt spreker, nadat hij de tand ook op dezelfde wijze zooveel mogelijk steriel behandeld heeft en de granulatie gecauteriseerd heeft, gewoon platinafoelie, vouwt dat op elkaar, drukt het op de caviteit aan en vult met amalgama bij.

De heer S o n heeft een geval gehad, waarbij de stifttand door den wortel heengeboord was.

De V o o r z i t t e r maakt de opmerking, dat het kan voorkomen, dat de patiënt bij hem komt met periostitis, zoodat hij genoodzaakt is, den wortel te perforeeren. Men moet dan met heel veel voorzichtigheid handelen met het oog op de afsluiting. Men kan bijv. bij het gebruik van een boor door het foramen met knobbelvorming heenschieten. Wil men een behoorlijke afsluiting, dan moet men zorgen, een dorpelsgewijze vorm van de punt van den wortel te hebben. Spreker begint te onderzoeken of het foramen al verwijd is of niet. Dat merkt men heel spoedig, want dan gaat met een gang de zenuwnaald er door heen. Is dat niet het geval, dan boort men het kanaal cilindrisch zoo diep mogelijk. Spreker doet dit daarom, omdat hij bij afsluiting de goud-almagama gebruikt en wanneer hij dan aan de punt van het cilindrische gedeelte de vernauwing krijgt, dan heeft hij de zekerheid, dat hij op die wijze het goud-amalgama door het foramen niet kan heenschuiven.

Na nog eenige discussie zegt de Secretaris, dat hij dikwijls het kanaal ook heeft afgesloten met het boorsel van den tand zelf, dat eigenlijk de mooiste vulling is, die er bestaat, aangezien dat boorsel zeer hard wordt.

Na hierover nog eenige opmerkingen gemaakt te hebben, zegt de Voorzitter den leden dank voor hunne opkomst en sluit de vergadering ten 11 ure.